

Підбиваючи підсумки наукових читань, проф. **В.В.Іваненко** наголосив на необхідності продовження практики регулярного проведення подібних наукових заходів та запевнив присутніх, що організатори читань докладуть максимум зусиль до того, щоб у майбутньому подібні читання стали ще більш представницькими і ще більше розширили географію їх учасників.

Відрадно, що наприкінці 2002 року результати роботи наукових читань були опубліковані.

А.І. Голуб

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ “ТЕОРЕТИЧНА СПАДЩИНА МИКОЛИ МІХНОВСЬКОГО І ДМИТРА ДОНЦОВА В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ”

19–21 вересня 2003 р. у м. Мелітополі відбулася Всеукраїнська наукова конференція, організована і проведена Мелітопольським державним педагогічним університетом за допомоги вчених Запорізького державного університету та деяких інших вищих навчальних закладів. Конференція була присвячена 130-річчю з дня народження М.І.Міхновського та 120-річному ювілею Д.І.Донцова – теоретиків українського націоналізму, видатних політичних діячів минулого століття. У конференції взяли участь науковці з 19 вищих навчальних закладів і науково-дослідницьких установ Бердянська, Донецька, Дніпропетровська, Запоріжжя, Ірпеня, Києва, Кіровограда, Мелітополя, Сімферополя, Харкова, у тому числі Таврійської державної агротехнічної академії, місцевих філій Відкритого міжнародного Університету розвитку людини “Україна”, Донецького університету внутрішніх справ, Таврійського національного університету ім. В.І.Вернадського та ін. Загалом з доповідями та повідомленнями виступило 58 чол., з яких 7 докторів наук, 32 кандидати наук.

Конференцію відкрив і вів завідувач кафедри історії МДПУ, кандидат історичних наук, доцент *В.В.Гудзь*. Вітальне слово учасникам заходу виголосив голова оргкомітету конференції, ректор МДПУ, заслужений діяч освіти України, професор *І.П.Аносов*.

На пленарному засіданні було заслухано 8 доповідей. Першим виступив доктор історичних наук, декан історичного факультету Запорізького державного університету, професор *Ф.Г.Турченко*. Його доповідь “Життя і світогляд Миколи Міхновського” була присвячена аналізу процесу формування світогляду М.Міхновського і його взаємин в українських політичних колах. Доповідач зауважив, що хоча останнім часом постать засновника першої у підросійській Україні української партії привернула увагу багатьох дослідників, вони, за браком джерел, у розумінні феномену Миколи Міхновського загалом не змогли піднятися вище емігрантської історіографії 20-х – 60-х років минулого століття. Ф.Г.Турченко, скориставшись архівними даними, не лише встановив дату народження М.Міхновського, а й прослідкував особливості становлення його світогляду, зокрема, національної самосвідомості, у дитячі та юнацькі роки. Виявлено деякі нові обставини у стосунках М.Міхновського з М.Грушевським, І.Франком, Лесею Українкою. Показано також актуальність більшості ідей, викладених у “Самостійній Україні” М.Міхновського для свого часу у нинішньої України.

Наступний виступ доктора філософських наук, професора Київського університету туризму, економіки і права *М.В.Цюрупи* “Д.Донцов – представник інтегрального націоналізму: ідеї і сучасність” стосувався характеристики засадничих національних ідей Д.Донцова та їх співвідношення із загальнолюдськими цінностями. Показано позитивне значення націоналістичних ідей Д.Донцова для пробудження української національної свідомості і визвольного руху у Західній Україні. Підкреслено важливість сучасного осмислення світоглядних і політичних позицій Д.Донцова і М.Міхновського і впровадження багатьох їх ідей в навчальний процес та політичну практику.

У доповіді доктора філософських наук, професора Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна *Я.М.Білика* “Філософія українського націоналізму: минуле, сучасне, майбутнє” наголошувалося на необхідності врахування концептуальних застережень Д.Донцова щодо міжнародних викликів Україні. Як і попереджав Д.Донцов, сьогоднішнім світом рухає не “дружба народів”, а національний інтерес держав. Україна може залишитися на задвірках історії, стати вічним “сателітом сильніших” (Д.Донцов), якщо продовжуватиме курс на “двовекторність”, замість органічної інтеграції в Європі. Але для сильної зовнішньої політики потрібна потужна національно-свідома владна політична еліта, якої сучасна Україна все ще позбавлена.

Доктор історичних наук, професор Київського національного лінгвістичного університету *І.В.Срібняк* у своїй доповіді “З історії українського націоналізму і дисидентства 20-х – 30-х рр.” акцентував увагу на історичних і соціально-політичних детермінантах становлення націонал-комунізму в УРСР та інтегрального націоналізму в Західній Україні. Зроблено порівняльний аналіз історіософії М.Хвильового, М.Скрипника та М.Міхновського, Д.Донцова. Вказано на необхідність подальшого вивчення теоретичної спадщини сподвижників української національної ідеї та її залучення у навчально-виховний процес. Запропоновано, зокрема, читання спецкурсів “Історія українського націоналізму та дисидентства” для студентів історичних спеціальностей.

Доктор філологічних наук, професор Національного авіаційного університету (м. Київ) *С.С.Кіраль* присвятив свою доповідь висвітленню поглядів письменника Трохима Зіньківського, який був також, як і Д.Донцов, уродженцем Приазовського краю. Доповідач розглянув творчість письменника у загальному контексті зародження і розвитку української національної ідеї.

Кандидат педагогічних наук, доцент МДПУ *В.М.Кардашов* емоційно і мотивовано доводив потребу в національній ідеології, у тому числі в ідеях Д.Донцова, М.Міхновського, Г.Ващенка. Засади християнської моралі, високих естетичних і етичних ідеалів, ідеалів відданого служіння своїй нації, відстоювані кращими синами Вітчизни, мають бути впровадженими в сучасний навчальний процес, переконаний доповідач.

Кандидат філософських наук, доцент Кіровоградської філії Національного університету внутрішніх справ *О.М.Рубан* у своїй доповіді розглянув питання про співвідношення морально-етичних ідей Донцова з двома філософськими концепціями свободи. На думку доповідача, концепція охоронної орієнтації ментальності, сповідувана Д.Донцовим, передбачає колективні правила поведінки, які обов’язково надмірно обмежують особистість, що не повинно існувати у вільному суспільстві.

Кандидат філософських наук, доцент Мелітопольської філії ТНУ ім. В.І.Вернадського *Т.С.Троїцька* наголосила на потребі введення в науковий обіг великої теоретичної спадщини класиків української суспільної думки, до яких слід віднести М.Міхновського і Д.Донцова, на важливому науковому та ідейно-виховному значенні їх праць. Підкреслено, що не існує абстрактної культури і громадянського суспільства без національного наповнення.

Пленарне засідання завершувала доповідь кандидата історичних наук, доцента МДПУ *В.В.Гудзя* “Історичне значення національної ідеї Д.Донцова для сучасного українського державотворення”. Підкреслено актуальність і сучасність ідей Д.Донцова, зокрема, трактування ним поняття націоналізму як дієвого патріотизму, національної ідеї як народовладдя та тлумачення категорії владної еліти як патріотичного, високоморального, вольового прошарку суспільства.

У перерві пленарного засідання учасники і гості конференції переглянули документальний фільм про Дмитра Донцова, створений на Запорізькому обласному телебаченні.

20-го вересня, після відвідання історичної пам’ятки “Кам’яна Могила” проводилися секційні засідання. Працювали три секції. Секційні засідання пройшли у жвавих дискусіях, чому сприяла сама тематика конференції і участь фахівців різної спеціалізації.

З повідомленнями на секційних засіданнях виступили:

Секція 1. “Історичні виміри життя і творчості М.Міхновського та Д.Донцова” – професор, доктор історичних наук В.Й.Борисенко (КНПУ ім. М.П.Драгоманова), доценти, кандидати історичних наук В.М.Мороко (ЗДУ), О.О.Мельник (ТДАТА), І.І.Лиман (БДПУ), С.І.Пачев (МДПУ), кандидат педагогічних наук В.О.Бойко (МДПУ), асистенти С.О.Візер (КНПУ ім. М.П.Драгоманова), О.С.Коротков (МФ ДУВС), аспіранти О.О.Фролова (КНПУ ім. М.П.Драгоманова), О.Д.Керницька (КНЛУ) та ін.;

Секція 2. “Світоглядні ідеї М.Міхновського і Д.Донцова” – професор, доктор філософських наук Л.Д.Кривега (ЗДУ), кандидати філософських наук Л.О.Рубан та О.М.Рубан (КФ НУВС), О.М.Білик (ХНУ ім. В.Н.Каразіна), Л.С.Воробйова (НАПС), О.В.Головащенко (ЗДУ), кандидати філософських наук Л.В.Афанасьєва, Л.Ф.Глинська, І.В.Букреєва (МДПУ), кандидат психологічних наук Л.П.Добровольська (МДПУ), аспіранти О.С.Ядловська, Н.А.Шкода (ЗДУ) та ін.;

Секція 3. “Проблеми українського державотворення: історія і сучасність” – кандидати історичних наук О.М.Любовець, І.Л.Гошуляк (ШПЕД НАНУ), М.В.Морар (ТДАТА), Г.І.Александрова, В.М.Александров (МФ ВМУРЛ “Україна”), М.В.Гудзь (БДПУ), А.А.Кравченко (ТДАТА), А.П.Шаблій, кандидат економічних наук П.В.Гудзь (АРІУ), кандидат філологічних наук Л.Я.Дергаль (МДПУ), аспіранти О.Ю.Бульба (ІДП ім. В.М.Корецького НАНУ), Я.В.Попенко, Ю.В.Назарук (КНЛУ) та ін.

На підсумковому засіданні було констатовано, що під час конференції введено в науковий обіг чимало нових фактів і теоретичних положень з життя і творчості М.Міхновського, Д.Донцова, зокрема, історичних даних, які сприятимуть розвитку вітчизняної історії, історіографії та історіософії. Низка теоретичних і практичних питань, пов’язаних з національно-державницькою та націоналістичною ідеологією, викликала гострі, але плідні дискусії з участю фахівців різних напрямів гуманітарних наук.

Учасники конференції у своїй переважній більшості підкреслили актуальність вивчення і залучення в науковий обіг та навчально-виховний процес значної теоретичної спадщини класиків вітчизняної гуманітарної думки, в тому числі ідеологів українського націоналізму, і окреслили коло актуальних питань, які потребують подальшого дослідження істориками, філософами, представниками педагогічної та інших наук.

Конференція вирішила:

- визнати конференцію успішною в науково-пізнавальній площині, вдало організованою;
- через кожні 2 роки проводити Донцовські читання на батьківщині вченого у м. Мелітополі на базі МДПУ із залученням фахівців різних наукових дисциплін;
- рекомендувати до друку доповіді, представлені на пленарному та секційних засіданнях конференції;
- підтримати вимоги громадськості м. Мелітополя щодо надання імені Дмитра Донцова одній із вулиць міста;
- відзначити необхідність видання хрестоматій і збірників творів вітчизняних мислителів, зокрема, теоретиків українського націоналізму для вирішення навчально-виховних завдань, викладених у програмі “Освіта ХХІ століття”, практичних завдань українського державотворення.

Матеріали конференції будуть опубліковані в наукових збірниках Запорізького державного університету та Мелітопольського державного педагогічного університету.

В.В. Гудзь

